

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ

Київська державна академія декоративно-прикладного мистецтва і дизайну

імені Михайла Бойчука

Факультет Декоративно-прикладного мистецтва

Кафедра мистецтвознавства та мистецької освіти

ЗАТВЕРДЖУЮ
Проректор з науково-педагогічної діяльності
І.В. Петрова
(підпис) (ініціали, прізвище)
«21» 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 27. Історія мистецтва і архітектура

Стародавнього світу

рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

(перший (бакалаврський)/другий (магістерський))

галузь знань В «Культура, мистецтво та гуманітарні науки»

(шифр і назва)

освітня програма Мистецтвознавство

(назва)

спеціальність В4 «Образотворче мистецтво та реставрація»

(шифр і назва)

(назва)

тип дисципліни обов'язкова

(обов'язкова/за вибором)

мова викладання українська

(українська/англійська)

ПОГОДЖЕНО

Керівник групи забезпечення освітньо-професійної програми (для акредитованих ОПП та акредитованих спеціальностей)

АБО

Керівник проєктної групи (для ліцензованих ОПП та ОПП, набір на які здійснюється вперше)

Сосік О.Д.
(підпис, ініціали, прізвище)

РЕКОМЕНДОВАНО

Протокол засідання кафедри мистецтвознавства і мистецької освіти
(назва кафедри)

26.08.2025 № 1

Завідувач кафедри

(підпис, ініціали, прізвище)

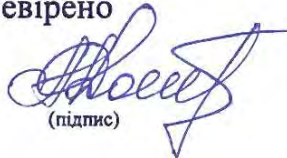
2025— Київ

Робоча програма навчальної дисципліни «Історія мистецтва і архітектури Стародавнього світу» для здобувачів вищої освіти за першим освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр») за спеціальністю В4 «Образотворче мистецтво та реставрація». – КДАДПМД ім. М. Бойчука. – 2025.

Розробник: **Босий Олександр Георгійович**, кандидат історичних наук, доцент кафедри мистецтвознавства та мистецької освіти КДАДПМД ім. М. Бойчука

Робочу програму перевірено

Декан факультету

(підпис)

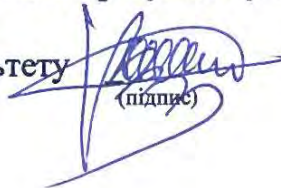
А.В.Дяченко
(ініціали, прізвище)

27.11. 2025

Робоча програма розглянута та схвалена на засіданні науково-методичної ради факультету _____ декоративно-прикладного мистецтва _____
(назва факультету)

Протокол засідання НМР факультету «27»листопада 2025 року № 4

Голова НМР факультету

(підпис)

В.М.Костюкова
(ініціали, прізвище)

©Босий О.Г., 2025 рік

© КДАДПМД ім. М. Бойчука, 2025 рік

1 Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 11	Галузь знань В Культура, мистецтво та гуманітарні науки	Обов'язкова	
Електронна адреса: Електронна адреса: https://kdidpamid.edu.ua/academy/robochi-programy-navchalnyh-dysczyplin-ta-inshi-navchalno-metodychni-materialy-kafedry-mystecztvoznnavstva-i-mysteczkoji-osvity/	Спеціальність В4 Образотворче мистецтво та реставрація ____ ОПП «Мистецтвознавство» (назва)	Рік підготовки:	
		1-2-й	____-й
		Семестр	
Загальна кількість годин – 330		1-3-й	
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних 1 та 3 семестр – 4 год. 2 семестр – 2 год. самостійної роботи студента 1 та 3 семестр – 4 год. 2 семестр – 2,5 год.	Освітній рівень: «Бакалавр» (освітній рівень перший)	98__ год.	_ год.
		Практичні, семінарські	
		8 год. Практ. 52 год. Семінарські	
		Самостійна робота	
		172 год.	____год.
		Вид контролю: Залік Екзамен	
		Форма контролю: Залік (1, 2 семестр), екзамен (3семестр)	

1. Мета та заплановані результати навчання

У результаті вивчення дисципліни у здобувачів вищої освіти формуються такі компетентності:

2.1 Програмні результати навчання, для формування яких використовується навчальна дисципліна:

На основі знань зі сфери історії та теорії культури ознайомити студентів з історією мистецтва Стародавнього Світу та його видами. сформувати у студентів цілісне уявлення про мистецькі витоки світової культури і навчити їх аналізувати пам'ятки і мистецтва та розуміти їх культурні контексти.

:

Загальні компетентності (ЗК)

ЗК 2.Здатність зберігати і примножувати культурномистецькі, екологічні, моральні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 6. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК 11.Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)

СК 6. Здатність інтерпретувати смисли та засоби їх втілення у мистецькому творі.

СК 9. Здатність використовувати професійні знання у практичній та мистецтвознавчій діяльності.

Внаслідок вивчення модуля навчальної дисципліни студент повинен продемонструвати такі **програмні результати навчання**:

ПРН 9. Застосовувати знання з історії мистецтв у професійній діяльності, впроваджувати український та зарубіжний мистецький досвід.

ПРН 14. Трактувати формотворчі засоби образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

ПРН 15. Володіти фаховою термінологією, теорією і методикою образотворчого мистецтва, декоративного мистецтва, реставрації мистецьких творів.

3. Передумови вивчення дисципліни

№ з/п	Навчальні дисципліни, вивчені раніше
1.	Вступ до мистецтвознавства
2.	Історія мистецтва. Теорія мистецтва та аналіз творів
3.	Термінологія мистецтвознавства

4. Очікувані результати навчання

Внаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен бути здатним продемонструвати такі результати навчання:

Знати:

- особливості культурних епох, їх духовні цінності та пріоритети;
- основні наукові концепції виникнення мистецтва;
- види мистецтва, їх просторово-часові параметри;
- жанри та стилі образотворчого мистецтва;
- особливості мистецтва та архітектури різних історичних епох та культур;
- як збирати і аналізувати різні джерела інформації, як опрацьовувати літературу;
- розуміти засади світобачення різних культурно-історичної епох;
- вміти аналізувати особливості архітектури і мистецтва різних історичних епох та культур, жанрову і стильову приналежність творів мистецтва;
- критерії аналізу окремих творів мистецтва та мистецтва певних епох загалом;
- володіти методами мистецтвознавчого аналізу (стилістичного та семіотичного) творів образотворчого мистецтва для встановлення культурних змістів, що стоять за формальними складовими художніх форм;
- застосовувати теоретичні знання з дисципліни у розв'язанні практичних завдань.

5.1. Тематичний план навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		лекції	практичні	семінар.	сам. роб.		лекції	практичні	інд. роб.	сам. роб.
1	2	3	4	6	7	8	9	10	12	13
1 семестр										
Тема 1. Культурні і мистецькі здобутки первісної людини в епоху палеоліту і неоліту.	29	8	1	5	15					
Тема 2. Кріто-мікенське мистецтво.	29	8	1	5	15					
Тема 3. Мистецтво Давньої Греції.	31	10	1	5	15					
Тема 4. Мистецтво Давнього Риму.	31	10	1	5	15					
Усього годин за 1 семестр	120	36	4	20	60					
Вид контролю: диф. залік										
2 семестр										
Тема 5. Мистецтво Давнього Єгипту.	44	12	1	5	26					
Тема 6. Мистецтво Месопотамії (Межиріччя)	46	14	1	5	26					
Усього годин за 2 семестр										
Вид контролю: диф. залік	90	26	2	10	52					
3 семестр										
Тема 7. Мистецтво Давньої Індії	40	12	1	7	20					
Тема 8. Мистецтво Давньої Японії	40	12	1	7	20					
Тема 9. Арабське мистецтво	40	12		8	20					
Усього за 3 семестр	120	36	2	22	60					
Усього годин	330	98	8	52	172					
Вид контролю: Екзамен										

5.2. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми, її анотація	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1 семестр			
1	Тема 1. Культурні і мистецькі здобутки первісної людини в епоху палеоліту і неоліту. Первісне мистецтво як відображення та пізнання дійсності в образній формі. Витоки мистецтва. Епохи Оріньяк (40 – 20 тис. до н. е.) та Мадлен (20-12 тис. до н.е.) . Археологічні пам'ятки палеолітичного мистецтва, в Європі. Тимчасові і стаціонарні стоянки, майстерні і житла. Графіка і живопис на стінах печер, на каменях і кістках. Первісний реалізм зображення тварин. Зародження композиційного мислення. Мистецтво мезоліту (XII–VIII тис. до н.е.) і неоліту (VIII–III тис. до н.е.). Мегалітична архітектура – поховальні та культові споруди, дольмени, менгіри, кромлехи. Культурні здобутки палеоліту: добування вогню, зброя: спис, сокира, лук, виготовлення кам'яних інструментів, Музичні інструменти з кісток оленя та мамонта. Орнаментака. Наскельний живопис і графіка. Печера Альтаміра. Печера Ласко. Абстрактні знаки, зображення тварин і сюжетні сцени. - шаман, збір меду, полювання. Протоскульптура. Мистецтво малих форм. Палеолітичні Венери Феномен культури Боян. Керамічне мистецтво. Жіночі фігурки як відображення культу Великої Богині-Матері. Тертерійські таблички. Писемність. [6. 32-44], [7. 80-95], [12. 18-25]	8	
2.	Тема 2. Кріто-мікенське мистецтво (III–II тис. до н.е.). Історія її відкрит-тя . Розкопки А. Еванса на о.Крит та Г. Шлімана в Трої і Мікенах. Райони поширення егейської культури: Крит, Кікладські острови, Пелопоннес, Троя. Розквіт мистецтва в середині II-го тис. до н.е. Палац у Кноссі (Лабіринт): його план, центральний двір, світлові колодязі, комунікації. багатоповерховість, сходи, колони, оздоблення стін. Настінний живопис: Релігійне, міфологічне та культове значення. зображення тварин, биків, Фрески «Ігри з биком», «Святкові процесії», “Цар-жрець”. «Парижанка», Міф про Мінотавра і лабіринт. Культ Богині матері і бика. Дрібна скульптура, торевтика та кераміка. Егейське мистецтво і архітектура на материку. Мікени - план міста, пропілеї, мегарон. Фрески палацу в Мікенах, (“Левові ворота”, “Скарбниця Атрея”). Керамічне виробництво, вази, посуд, зброя, писемність. Гробниця і золота маска Агамемнона. [12, 42-45]	8	
3	Тема 3. Мистецтво Давньої Греції. <u>X–VIII ст. до н. е.</u> Гомерівський епос «Іліада» та «Одіссея» Сюжет та персонажі. Культурно -історичне значення епсу.	10	

	Геометричний стиль розпису Дипілонських ваз (IX-VIII ст. до н.е.). Орнаменти та фігурні композиції. Мистецтво архаїки (VIII–VI ст. до н.е.) декоративний,, Статичний та умовний характер архаїчних статуй, куриси і кори - статуї героїв (“Аполлон Тенейський”), “Аполлон” в Аміклі, “Артеміда Делоська”(VII ст. до н.е) Ордери грецької архітектури, їх образний і конструктивно-технічний сенс. Дорійський, іонійський та корінфський ордери, їх особливості. Золотий перетин у архітектурі і скульптурі. Мистецтво періоду класики (V ст. до н. е.). Червонофігурний розпис. Сюжети міфів і орнаменти. Типологія посуду Скульптори: Творчість Фідія. Споруди Акрополя - найвище досягнення грецької класики. Ансамбль Афінського Акрополя. Пропілеї. Парфенон 438 р до н.е., зодчі Іктін і Калікрат). Храм Ерехтейон. Статуї Фідія - Афіна (“Промакос”, “Парфенос”, “Зевс Олімпійський”. Скульптура Парфенону: метопа, фриз, фронти, їх реалізм і грандіозність образів, складність та досконалість композицій, ритму. Храм Зевса Олімпійського (468 – 456 pp.). Мирон – майстер перехідного періоду від “суворого” стилю до розвинутої класики, “Дискобол”, “Афіна та Марсія” (бл.450 р). Поліклет з Аргоса – представник дорійської школи. “Дорифор” (V ст. до н.е.), “Амазонка”, “Діадумен”. Реалізм та ритм у творах Поліклета. Його теоретичний твір “Канон”(Дорифор) . Скульптура пізньої класики. Скопас - “Менада”, “Мелеагр”, О.Македонський, Сократ. Тегейські фронти (IV ст. до н. е.):. Пракситель (IVст. до н. е.). Його роботи “Афродіта Кнідська”.“Гермес з Діонісом”, Мистецтво еллінізму (III – I ст. до н. е.). Розквіт і розпад імперії О.Македонського. (Птолемейський Єгипет, царство Селевкідів, Пергам, Родос). Планування і будівництво Александрії в Єгипті (Фороський маяк), Прієна, Пергам та ін. міст. Елліністичний живопис і мозаїка. Фаюмські портрети. Досконалість художніх ремесел і скульптури. “Афродіта Мілоська”, “Афродіта Кнідська”, “Афродіта Медичі”, “Афродіта Каліпіга”, Жанрові мотиви (“Нубійський хлопчик”). Натуралістичні тенденції (“Рибалка”, “Пастушка”). Мистецтво Пергама. Планування міста і акрополя. Скульптура: статуї Галлів. Вівтар Зевса (180 р. до н.е.). Мистецтво Родосу. “Фарнезький бик” Аполлонія. “Лаокоон” Агесандра, Полідора та Афінодора. [6. 119-133], [12, 45-61]		
4	Тема 4. Мистецтво Давнього Риму. . Значення спадщини етрусського мистецтва (VIII – IV ст. до н.е.). Етрусська архітектура: храми, поховальні склепи та урни у формі будинків. Розписи склепів. Скульптура: статуї воїнів, саркофаги, “Капітолійська вовчиця”, портрети. Художні ремесла (вази, дзеркала та ін.). Римський скульптурний портрет: “Консул Брут”, “Цицерон”. “Тогатус”. Статуї Августа і Германіка.	10	

	Використання грецьких ордерів для декору будівель. Архітектура Риму: Клоака Максима, Архітектура міста Помпеї. Храми, Амфітеатр, вілли, лупанарій. Декоративний живопис і настінні фрески (1-й і 2-й помпейські стилі). Вулкан Везувій. Наслідки. Досягнення будівельної техніки. Утилітарні споруди (акведуки і арки, дороги та ін.). Парадний характер будівель (храм у Німі, театр Марцелла в Римі).. Трактат Вітрувія. “Вівтар миру”. Зміни в мистецтві після Августа (I ст.н.е.). Золотий будинок Нерона. Колізей. Триумфальна арка Тіта та її рельєфи. Реалізм у портретах Вітелія, Нерона. Пантеон (125 р.) Мистецтво імперії епохи Антоніїв (II ст. н.е.). Ансамбль Форуму Траяна (110–114 рр.) і рельєфи Колони. Мистецтво імперії (III – VI ст. н.е.). Арка Сіптемія Севера, терми - грандіозний комплекс Каракали. Терми Діоклетіана (286–305 рр.) і палац у Спліті. Арка Костянтина (313–337 рр.) та її рельєфи. [12, 62-70]		
Усього годин за 1 семестр		36	
2 семестр			
5	Тема 5. Мистецтво Давнього Єгипту Періодизація давньоєгипетського мистецтва. Мистецтво Стародавнього царства (3000 – 2400 рр. до н.е.). Виникнення і розвиток монументального будівництва і пов'язаних з ним рельєфів і скульптури. Піраміди Джосера у Саккара (бл. 2800 до н.е.). Піраміди фараонів IV династії (бл. 2700 до н.е.) Хеопса, Хефрена, Мікеріна та Сфінкс у Гізі. Конструктивні особливості пірамід. Роль і значення канону. Розвиток портрета і залежність його від уявлень про загробне життя. Вираження ідеї вічності. Статуї Хефрена, Каї (“Луврський писар”), Каапера (“Сільський староста”). Мистецтво Середнього царства (2160 – 1788 рр. до н.е.). Лабіринт. Розвиток монументальної пластики ідеалізованого стилю та реалістичного портрета. Прагнення до розкриття психологічної характеристики в портретах Сенусерта III і Аменемхета III. Мистецтво Нового царства (1560 – 1425 рр. до н.е.). Архітектура храмів Хатшепсут у Фівах, Амона в Карнаці, у Луксорі. Складові храмових комплексів: монументальна скульптура, пілони, колонади, обеліски, святилища храму, алеї сфінксів. Скульптурні портрети фараонів, Хатшепсут, Сфінкси Аменхотепа III. (“Колоси мемнона”). Релігійна реформи Ехнатона і його боротьба зі жрецькою реакцією. Нове Реалістичне Амарнське мистецтво, кін. XV – поч. XIV ст. до н.е.). Відміна канону і нові композиційні прийоми. Розвиток художніх ремесел. Портрети Ехнатона, Нефертіті, Тутанхамона, дочок Ехнатона. Інтимний характер зображень в рельєфах і розписах фараона з родиною. Реалістичні пейзажі (рослини, птахи, тварини). Скарби з гробниці Тутанхамона. Дрібна пластика (ушебті, канопи і худ. ремесла (меблі, прикраси). Повернення до старого після смерті Ехнатона.	12	

	Мистецтво Нового царства і пізнього часу (кін. XIV – VI ст. до н.е.). Війни Рамсеса Великого з «Народами моря». Битва при Кадіші на стінах храму в Мединет-Абу. Будівництво грандіозних храмів (Карнак, Абу-Сімбел.). Гігантоманія в скульптурі (колоси Рамзеса II.). Втрата Єгиптом самостійності. Відхід єгипетського мистецтва від старих традиційних умовних принципів і перехід до розвинених античних (елліністичних) форм. Релігія і боги, філософія і міфологія, писемність і фольклор Єгипту. [6. 44-57], [12, 30-40]		
6	Тема 6. Мистецтво Давньої Месопотамії (Міжріччя) Мистецтво Стародавньої Месопотамії. Виникнення і розвиток землеробства. Міста Шумер і Аккад (IV – III тис. до н. е.). Рабовласництво. Зародження писемності. Релігія і міфологія . Архітектура – провідне мистецтво. Характер храмових будівель. Скульптурні та рельєфні зображення, печатки. Створення образів богів, царів і правителів. Зародження геральдичної композиції. Культура Вавилону (II тис. – VI ст. до н. е.) та Ассирії (I тис. до н.е.). Палаці та зіккурати. Вавилон, Ніневія. Особливості палацового зодчества в Ассирії. Портальна скульптура. Рельєфні композиції, батальні та мисливські сцени з палацового побуту. Однотипність образів людини і реалізм у зображенні тварин. Рельєфи палацу Ашшурнасірпала (IX ст. До н.е.). Ашшурбаніпала та Саргона II (VIIст. до н.е.). Глазуроване облицювання в архітектурі Ассирії та Вавилону. Падіння Ассирії під натиском вавилонян і мідійців. [12, 25-30]	14	
Усього годин за 2 семестр		26	
3 семестр			
7	Тема 7. Мистецтво Давньої Індії Архітектура і розкопки міста Мохенджо-Даро і Хараппи. Планування і прийоми будівництва. Архітектура і скульптура рабовласницької держави Мауріїв. Культові будівлі буддизму. Релікварії – “ступи” (ступа в Санчі – III ст. до н.е.). Монолітні стовпи – “стамбхи”. Скульні храми – “чайтья” – місце проповідей і зібрань буддійських ченців (чайтья в Карлі, 80 р. до н.е.). Печерні храми Аджанти (III ст. до н. е. – VII ст.н.е.). Їх Живопис і скульптури. Храм Кхаджурахо. [12, 188-193]	12	
8	Тема 8. Мистецтво Давньої Японії Самобутнє і стильне завдяки своєму місцю на планеті та своїй історії, що сягає прадавніх часів, та тісному зв'язку з буддизмом і синтоїзмом, що вплинуло на стилістику живопису та графіки і на теми релігійної скульптури й архітектури. Природні та історичні засади мистецтва Японії • Японське мистецтво кераміки первісної епохи дзEMON. Пластичність форм які передають спонтанну стихію природи. Асиметричність і динаміка керамічних форм посуду. Високий рівень стилізації антропоморфної скульптури. • Синтоїстські храми та Буддизм: Синтоїстські храми будуються на палях з нефарбованого дерева, мають масивні дахи та ворота торії.	12	

	• Синтоїзм передбачає регулярне оновлення храмів, наприклад, святиню Ісе, яку перебудовують кожні 20 років. • Поширення буддизму зумовило розвиток скульптури, особливо зображень Будди та бодисатв, що створювалися з різних матеріалів, включно з глиною, деревом та металом. • Живопис та каліграфія: Живопис та каліграфія в Японії здавна тісно переплетені, тому велика увага приділяється лінії, що твориться монохромних картинах у стилі сумі-е. Тут лінія важливіша за колір, що потім реалізувалось у мистецтві гравюри ; Укійо-е – жанр гравюри, що став популярним у XVII ст. відображає "картини плинного світу". • Скульптура:Розвиток скульптури почався в III-V ст..з зображень Будди. Нецке – окремий жанр мініатюрної скульптури, виготовленої з дерева чи слонової кістки, що вимагає високої майстерності. Архітектура:Традиційна японська архітектура характерна дерев'яними будівлями з важкими покрівлями які добре пристосовані до теплого та дощового клімату Японії. Шедевром японської архітектури вважається Тодайдзі, найбільша дерев'яна споруда світу. регулярна перебудова синтоїстських храмів, напр. Ісе дзінгу, що символізує оновлення; створен-ня композицій мініатюрних садів (бонсай) і ландшафтних садів «каміння» Театр Бугаку – традиційне прадавнє музично-танцювальне дійство з використанням яскраво розфарбованих масок. Маски бугаку могли мати рухомі частини, що керувалися актором відповідно до сюжету. [12, 200-215]		
9	Тема 9. Арабське мистецтво Світоглядно-релігійні засади арабської культури і мистецтва. Причина відсутності в арабському живописі образотворчого характеру. Суфізм - містична філософія ісламу, що проповідує інтуїтивне пізнання Бога в поезіях Сааді «Гулістан» («Сад троянд») поемах Румі і рубаях Хайяма. 210 арабських назв зірок в європейських каталогах зоряного неба . Арабо-мусульманська культура без пластичного мистецтва — живопису і скульптури. Мистецтво середньовічної арабської книжної мініатюри: Султан Мухаммад - голова школи мініатюри (XVI ст.). найвідоміший портретист Кемал-еддін Бехзад («Книга перемог Тімура»), віртуозний рисувальник тушшю XVII ст. - Реза Лббасі. Арабська орнаментика (Арабески) і каліграфія. Особливості арабської архітектури: медресе (школи) у Каїрі у Персії (медресе в Ісфагані), башта Геральда в Гренаді, у Каїрі надгробний мавзолей Каїди Бея, в Індії “Перлова мечеть”, у Делі, мавзолей в Агрі, в Самарканді (мечеть Бібі-ханум). <u>Альгамбра в Іспанії</u> - найвище втілення мавританського архітектурного стилю. [12, 182-187]	12	
Усього годин за 1 семестр		36	
Усього годин		98	

5.3 Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми ¹	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1 семестр			
1	Тема 1. Культурні і мистецькі здобутки первісної людини в епоху палеоліту і неоліту. 1. Прокоментувати основні прийоми первісних технологій: виготовлення рубил, сокир, наконечників стріл. 2. Пояснити способи добування вогню з каменю та з дерева. 3. Охарактеризувати стилістику і образність Венер палеоліту. 4. Розкрити мотиви виникнення первісної графіки та живопису. 5. Типологія знаків і символів епохи палеоліту. Переглянути і прокоментувати відеоролики на You tube : 1. «Наскельний живопис Європи» 2. «Палеолітичні венери. Мистецтво палеоліту» 3. «Кам'яний вік на території України за 5 хвилин», 4. «Віртуальна екскурсія - печера Ласко у Франції» «Печера Шове відкриває свої скарби»	5	
2	Тема 2. Кріто-мікенське мистецтво. 1. Зібрати і прокоментувати давньогрецькі зображення на кераміці міфу про Персея Аріадну та Мінотавра. 2. Розкрити образність та стилістику фресок Кноського палацу: «Ігри з биком», «Парижанка». 3. Показати типологію лабіринтів на античних монетах. 4. Розкрити зміст культу Богині матері і бика на Криті. 5. Створити каталог орнаментики мінойської культури	5	
3	Тема 3. Мистецтво Давньої Греції. 1. Прокоментувати Гомерівський епос «Іліада» та «Одіссея» у сучасній книжковій графіці. 2. Сфотографувати і розповісти про канони і образи античних скульптур у аудиторіях академії М. Бойчука.	5	

¹ Наводиться лише тема заняття без висвітлення його змісту.

	3. Зібрати і пояснити основні орнаментальні мотиви давніх греків. 4. Створити презентацію «Храмові шедеври Акрополя» Розкрити найпопулярніші сюжети античної кераміки і створити міні-каталог типології посуду		
4	Тема 4. Мистецтво Давнього Риму. 1. Етрусська спадщина Риму: архітектура, скульптура, орнаментика та писемність. Міф про Ромула й Рема 2. Розкрити особливості Декоративного живопису та настінних фресок міста Помпей 3. Створити міні-каталог і проаналізувати образність Фаюмських портретів. 4. Створити презентацію «Архітектура Риму: акведуки і арки, терми, дороги та ін., Колізей, Тріумфальна арка Тіта та її рельєфи. Золотий будинок Нерона». 5. Українські художники і видання давньоримської літератури (Овідій, Апулей, Сенека, Вітрувій, Лукіан).	5	
Усього годин за 1 семестр		20	
2 семестр			
5	Тема 5. Мистецтво Давнього Єгипту. 1. Пояснити явище гігантоманії в скульптурі Єгипту. Конструктивні особливості пірамід в Гізі. Сфінкс. 2. Розкрити роль і значення канонів у давньоєгипетському мистецтві. Аналіз книги Мертвих. Малюнки на папірусі 3. Створити презентацію «Скарби з гробниці Тутанхамона» 4. Міфологія і релігія, боги, філософія, письмо і фольклор 5. Храмові комплекси Хатшепсут у Фівах, Амона в Карнаці, у Луксорі. Рельєфи війни Рамсеса Великого з «Народами моря» в Мединет-Абу.	5	
6	Тема 6. Мистецтво Месопотамії (Межиріччя) 1. Мистецтво і міфологія Месопотамії. Знайти і прокоментувати ілюстрації до епосу про Гільгамеша. 2. Розповісти про «чудо світу» - висячі сади Семіраміди	5	

	3. Прокоментувати архітектуру зіккуратів та міф про Вавилонську вежу. 4. Зародження писемності. Технологія клинопису 5. Рельєфи, батальні та мисливські сцени з палаців царів		
Усього годин за 2 семестр		10	
3 семестр			
7	Тема 7. Мистецтво Давньої Індії Особливості Архітектура Давньої Індії: храми, ступи, колони Ведійська література і міфологія Давньої Індії.	7	
8	Тема 8. Мистецтво Давньої Японії 1. Спонтанна стихія природи в мистецтві Японії. Прокоментувати асиметричне і динамічне мистецтво кераміки первісної епохи дземон. 2. Архітектура: Синтоїстські храми та житлові інтер'єри. Філософія міні-садів (бонсай) і садів «каміння» 3. Мініатюрна скульптура Японії: нецке. 4. Живопис і каліграфія: роль лінії в творах стилю сумі-е. 5. Театр Бугаку – традиційне ремесло виготовлення яскравих розфарбованих масок. Розкрити роль і охорону традиційного народного мистецтва в культурі Японії.	7	
9	Тема 9. Арабське мистецтво 1. Розкрити світоглядно-релігійні засади арабської культури і мистецтва та архітектури. 2. Створити каталог геометричної орнаментики. Арабески. 3. Знайти українські ілюстровані видання поетів – Румі та Хайяма, які сповідували суфізм - містичну філософію ісламу, що проповідує інтуїтивне пізнання Бога. 4. Творчість майстрів середньовічної арабської книжної мініатюри XVI ст.: голова школи - Султан Мухаммад. Найвідоміший портретист Кемал-еддін Бехзад («Книга перемог Тімура»), рисувальник-віртуоз тушшю – Реза Лбасі	8	
Усього годин за 3 семестр		22	

5.4. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1 семестр			
1.	Тема 1. Культурні і мистецькі здобутки первісної людини в епоху палеоліту і неоліту. Відповісти на тестові завдання. Печерне мистецтво та скульптура палеоліту.	1	
2.	Тема 2. Кріто-мікенське мистецтво. Відповісти на тестові завдання. Основні міфологічні сюжети і персонажі Криту	1	
3.	Тема 3. Мистецтво Давньої Греції. Відповісти на тестові завдання. Типологія та образність давньогрецької кераміки.	1	
4.	Тема 4. Мистецтво Давнього Риму. Відповісти на тестові завдання. Розкрити оригінальні винаходи архітектури Риму	1	
Усього годин за 1 семестр		4	
2 семестр			
5	Тема 5. Мистецтво Давнього Єгипту. Відповісти на тестові завдання. Назвати основні міфологічні сюжети і богів Єгипту	1	
6	Тема 6. Мистецтво Месопотамії (Межиріччя) Відповісти на тестові завдання. Міф про Гільгамеша у мистецтві.	1	
Усього годин за 2 семестр		2	
3 семестр			
7	Тема 7. Мистецтво Давньої Індії. Відповісти на тестові завдання. Відповісти на тестові завдання. 1. Архітектура Індії. Розкопки міст Мохенджо-Даро і Хараппи. Культові будівлі: релікварії – “ступа” в Санчі, стовпи - “стамбхи”. 2. Описати живопис печер Аджанти та скульптури храму Кхаджурахо. Дати загальну характеристику міфології Індії. Боги Змієборчий міф Індри та Врітри. Ведійський епос.	1	
8	Тема 8. Мистецтво Давньої Японії. Відповісти на тестові завдання.	1	

	Розкрити суть кераміки культури Дземон.		
Усього годин за 3 семестр		2	
Усього годин		8	

5.5. Самостійна робота

№ з/п	Найменування робіт (теми)	Кількість годин		Вид контролю
		ДФН	ЗФН	
1 семестр				
1.	Тема 1. Культурні і мистецькі здобутки первісної людини в епоху палеоліту і неоліту. Підготовка до семінарських занять за темою.	15		поточний
2.	Тема 2. Кріто-мікенське мистецтво. Підготовка до семінарських занять за темою.	15		поточний
3.	Тема 3. Мистецтво Давньої Греції. Підготовка до семінарських занять за темою.	15		поточний
4.	Тема 4. Мистецтво Давнього Риму. Підготовка до семінарських занять за темою.	15		поточний
Усього годин за 1 семестр		60		
2 семестр				
5.	Тема 5. Мистецтво Давнього Єгипту. Підготовка до семінарських занять за темою.	26		поточний
6.	Тема 6. Мистецтво Месопотамії (Межиріччя) Підготовка до семінарських занять за темою.	26		поточний
Усього годин за 2 семестр		52		
3 семестр				
7.	Тема 7. Мистецтво Давньої Індії	20		поточний

	Підготовка до семінарських занять за темою.			
8.	Тема 8. Мистецтво Давньої Японії Підготовка до семінарських занять за темою.	20		поточний
9.	Тема 9. Арабське мистецтво Підготовка до семінарських занять за темою.	20		поточний
Усього годин за 3 семестр		60		
Усього годин		172		

6.Засоби діагностики результатів навчання та методи їх демонстрування

Під час викладання курсу використовуються наступні методи навчання:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

За джерелом інформації:

- Словесні: лекція (традиційна, проблемна) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій, пояснення, розповідь, бесіда.
- Наочні: ілюстрація, демонстрація, презентація.

За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, репродуктивно-варіативні, пошукові, творчі, проблемно-пошукові, інтегративні.

За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з ілюстративним матеріалом.

2. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).
- Добір додаткового теоретичного та ілюстративного матеріалу.

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи діагностики:

методи усного контролю: індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда.

методи письмового контролю: модульне письмове тестування; підсумкове письмове тестування; реферативно-дослідницька курсова робота.

Методи творчо-пошукового контролю: творчо-пошукове тестування; аналіз варіативності пошукових ескізів; аналіз образно-емоційної складової проєктної графіки.

методи самоконтролю: уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

7. Форми поточного та підсумкового контролю

1 семестр

Форми контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Усна доповідь, доповнення (робота в аудиторії)	4 x 15 балів = 60 балів	
Перевірка виконання практичних завдань, тестових завдань	4 x 5 балів = 20 балів	
Конспектування наукових і навчальних джерел	10 балів	
Контрольна робота	10 балів	
Всього	100	

2 семестр

Форми контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Усна доповідь, доповнення (робота в аудиторії)	2 x 20 балів = 40 балів	
Перевірка виконання практичних завдань, тестових завдань	2 x 10 балів = 20 балів	
Есе	2 x 10 балів = 20 балів	
Конспектування наукових і навчальних джерел	10 балів	
Контрольна робота	10 балів	
Всього	100	

3 семестр

Форми контролю	Максимальна кількість балів	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Усна доповідь, доповнення (робота в аудиторії)	3 x 15 балів = 45 балів	
Перевірка виконання практичних завдань, тестових завдань	2 x 5 балів = 10 балів	
Конспектування наукових і навчальних джерел	10 балів	
Есе	10 балів	

Контрольна робота	10 балів	
Екзамен	15 балів	
Всього	100	

8. Критерії оцінювання результатів навчання

Критерії оцінювання есе (з максимальною кількістю балів за відмінне виконання – 10 балів):

- дотримання технічних вимог до оформлення – 1 бал;
- дотримання структури есе (вступ, основна частина з аргументацією та авторські висновки) – 1 бал;
- розкриття теми, креатив, авторський погляд, творчий підхід – 3 бали;
- аргументованість викладу матеріалу (використання думки експертів, використання реальних кейсів, статистичних матеріалів тощо - з посиланням на джерело) – 5 бали.

Конспектування наукових і навчальних джерел (10 балів)

- наявність паспортних даних книги, статті (бібліографічного опису), а також назв параграфів, номерів сторінок (за наявності) – 1 бал;
- наявність самостійно сформульованих проблем і дискусійних питань, що присутні в конспектованій роботі – 2 бали;
- наявність авторських прикладів, доказів і пояснень певних проблем у вигляді цитат або стислого переказу – 4 бали;
- наявність власної думки стосовно аналізованої у конспекті проблеми – 3 бали.

Презентація науково-дослідних робіт на студентських конкурсах, конференціях, олімпіадах (15 додаткових балів)

Критерії оцінювання презентації	0-5 балів	6-11 балів	12-15 балів
Відповідність матеріалу тематиці проєкту	Містить близький за тематикою матеріал але не несе важливої інформативної функції	Загалом відповідає тематиці проєкту і є досить інформативним	Точно відповідає тематиці, містить дуже важливу інформацію
Структурованість інформації	Важко вловити структуру подання інформації	Прослідковується певна структура в розміщенні інформації	Має чітку, логічно вибудовану структуру

Використання графіків, таблиць, діаграм	Графіки, таблиці і діаграми відсутні	Графіки, таблиці і діаграми представлені в роботі, але суттєво не доповнюють змісту	Графіки, таблиці і діаграми відповідають змісту та розкривають його сутність
Наявність посилань на використані інформаційні джерела	Немає посилань на використані джерела	Не повністю представлені інформаційні джерела або не всі правильно оформлені	Оформлення посилань на інформаційні джерела цілком правильні, вичерпні
«Читаємість» тексту, наочність.	Естетичний вигляд незадовільний (відсутня чітка структура розміщення інформації, недоречна графіка оформлення)	Естетичний вигляд дещо поганий недостатньо чітка структура розміщення інформації, не зовсім доречна графіка оформлення	Чітка побудова сторінок. Розмір тексту легко сприймається
Відповідність дизайну змісту роботи, єдність стилю в оформленні різних частин презентації	Дизайн зовсім не відповідає тематиці проекту, а інколи навіть іде всупереч загальному змісту	Дизайн не суперечить загальному змісту проекту	Гармонійне поєднання дизайнерських знахідок з ідеєю проекту
Уміння і навички використовувати комп'ютерні технології (Використання спецефектів, анімацій, звуків, графіки)	Низький (початковий) рівень використання різноманітних можливостей комп'ютерних технологій	Робота дає висновок про середній рівень умінь і навичок використання комп'ютерних технологій учнями	Робота є прикладом високого рівня володіння комп'ютерними технологіями.

Форми проведення семестрового контролю та критерії оцінювання

У 3 семестрі підсумковий контроль відбувається у формі екзамену.

Суми балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Критерії оцінювання	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
					екзамен	залік
90 -100	A	відмінно	Здобувач вищої освіти володіє системними професійними знаннями в повному обсязі. Вміє створювати проектні завдання на основі фундаментальних знань, технічних навиків з попередньо створеного	Високий (творчий)	відмінно	зараховано

			матеріалу, а також власного індивідуального світосприйняття і самовираження. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-практичне або контрольне завдання. Результат виконаної роботи повністю відповідає діючим якісним показникам або може бути кращий від них			
82-89	B	Дуже добре	Здобувач вищої освіти володіє професійними знаннями в повному обсязі та самостійно, правильно, впевнено виконує всі прийоми, техніки, необхідні для виконання даної роботи в межах навчальної програми. Самостійно в повному обсязі виконує навчально-практичне або контрольне завдання, відповідно до вимог, які передбачено навчальною програмою. Вміє самостійно розробляти окремі її види та обирати оптимальний варіант виконання завдання. У процесі роботи припускається незначних неточностей, які самостійно виявляє і виправляє. Результат виконаної роботи повністю відповідає діючим якісним показникам.	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	зараховано
74 -81	C	добре	Здобувач вищої освіти володіє професійними знаннями в повному обсязі та самостійно, правильно, виконує всі прийоми, технічні операції, необхідні для виконання даної роботи в межах навчальної програми. Самостійно в повному обсязі виконує завдання відповідно до вимог, які передбачено навчальною програмою. Вміє розробляти окремі її види. В процесі роботи може припускатись окремих неточностей, які самостійно виправляє. Результат виконаної роботи в цілому відповідає діючим якісним показникам		добре	зараховано
64-73	D	задовільно	Здобувач вищої освіти володіє основними професійними знаннями та правильно виконує переважну більшість прийомів і технічних операцій, необхідних для даної роботи. Самостійно і в цілому правильно планує та виконує навчально-практичне або контрольне завдання за типовим алгоритмом (послідовність дій). При виконанні роботи припускається несуттєвих помилок, які виправляє. Результат роботи відповідає якісним показникам.	Середній (репродуктивний)	задовільно	зараховано
60-63	E	задовільно	Здобувач вищої освіти з розумінням			

		но	відтворює основні професійні знання та правильно виконує основні прийоми і технічні операції, необхідні для даної роботи. Виконує навчально-практичне завдання. Достатньо усвідомлено користується навчальною документацією. Потребує консультації викладача. При виконанні роботи припускається несуттєвих помилок і неточностей, які частково може виправити. Результат роботи в цілому відповідає якісним показникам.			
35 -59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Здобувач вищої освіти без достатнього розуміння відтворює компоненти професійних знань та недостатньо усвідомлено виконує основні прийоми і технічні операції. З частковою допомогою викладача виконує навчально-практичне або контрольне завдання. При виконанні роботи припускається помилок, які самостійно виправити не може. Результат виконаної роботи не відповідає якісним показникам.	Низький (рецептив но-продуктив ний)	незадовільно	незараховано
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Здобувач вищої освіти з допомогою викладача відтворює на рівні розпізнання окремі компоненти професійних знань та виконує окремі елементи навчально-практичного або контрольного завдання. При виконанні роботи припускається суттєвих помилок. Результат виконаної роботи не відповідає якісним показникам	Низький (рецептив но-продуктив ний)	незадовільно	незараховано

8.1. Розподіл балів, які отримують студенти за семестр (форма контролю - залік)

1 семестр

Розподіл балів за 100-бальною шкалою	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконані завдання
<i>Змістовий модуль 1</i>	
Тема 1. Культурні і мистецькі здобутки первісної людини в епоху палеоліту і неоліту.	25
Тема 2. Кріто-мікенське мистецтво.	25
Тема 3. Мистецтво Давньої Греції.	25
Тема 4. Мистецтво Давнього Риму.	25
Разом за семестр вивчення дисципліни	100

2 семестр

Розподіл балів за 100-бальною шкалою	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного контролю змістових модулів	Максимальні бали за виконані завдання
Змістовий модуль 1	
Тема 5. Мистецтво Давнього Єгипту.	50
Тема 6. Мистецтво Месопотамії (Межиріччя)	50
Разом за семестр вивчення дисципліни	100

3 семестр

Розподіл балів за 100-бальною шкалою	
Поточний контроль (ПК)	
Форми поточного та екзаменаційного контролю змістових модулів/дисципліни	Максимальні бали за виконані завдання
Тема 7. Мистецтво Давньої Індії	30
Тема 8. Мистецтво Давньої Японії	30
Тема 9. Арабське мистецтво	25
Всього	85
Екзаменаційний контроль	
Письмова компонента	5
Усна компонента	10
Всього	15
Разом за семестр вивчення дисципліну	100

8.2 Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю

			повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

9 Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Робоча програма навчальної дисципліни «Історія зарубіжного мистецтва» для здобувачів вищої освіти за першим освітнім ступенем (освітньо-кваліфікаційним рівнем «Бакалавр») за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація», ОПП «Мистецтво мультимедіа». КДАДПМД ім. М. Бойчука. 2024. 17 с.
2. Слайди, презентації
3. Проектор.
4. Демонстраційний дидактичний матеріал

10 . Рекомендовані джерела інформації

10.1 Основна література²

1. Асеев. Ю. С. Шедеври світової архітектури. К., Рад. Школа. 1982. – 87 с.
2. Історія світової культури : навчальний посібник для студ. гуманіт. спец. вузів / Л. Т. Левчук (керівник авт. колективу), В. С. Гриценко [та ін.]. — 3-е вид., стереотип. — К. : Либідь, 2000. — 368 с.
3. *Мері Берд. Історія Давнього Риму. BookChef, 2024. – 496с.*
4. Навчальний посібник із дисципліни «Історія мистецтв» (ч.І) для студентів І курсу за напрямом підготовки 6.060102 «Архітектура» денної форми навчання. – Полтава: ПолтНТУ, 2015. – 151 с.
5. Корвальє С.Е. Герої грецької міфології. Харків., Vivat. 2013.- 127с
6. Легенький Ю. Культурологія орнаменту. Київ. 215. – 287.с
7. Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид./ За ред. А.В. Яртіся , В.М. Шендрика, С.О. Черепанової. – Львів: Світ, 1994.

² Зазначається до десяти джерел, які є найбільш важливими для/при опануванні даної теми.

8. Мері Берд. Історія Давнього Риму. BookChef, 2024. – 496с.
9. Павленко Ю. Історія світової цивілізації. – К.: Либідь, 2001.- 360 с.
- 10.Пашенко В.І., Пашенко Н.І. Світ міфів та легенд Еллади. Київ., Либідь, 2007. – 384с.
- 11.Пастир І.В. Творче становлення фахівця у візуальному мистецтві: навч.-метод. посіб. / Іван Пастир. Одеса, 2011. 197 с.
- 12.Пилат О.С. Історія мистецтва. Львів, «Новий Світ – 2000», 2021, - 439с.
- 13.Фартінг Стівен. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення. Vivat, 2019.- 576с

10.2 Допоміжна література

- 14.Апулей. Золотий осел. Фоліо, 2017. – 384. с
- 15.Історія української та зарубіжної культури: навч. посіб./ Б.І.Випік. Ю.А.Горбань, Я.С.Калакура та ін.; За ред. С.М.Клапчука, В.Ф.Остафійчука. – К.: Вища шк.: Т-во “Знання”, КОО, 1999. – 326 с
- 16.Книга Альбом Мистецтво Стародавнього Сходу: Індія Китай Корея Японія. Мова видання – чеська. 1972. – 190с.
- 17.Корвальє С.Е. Герої грецької міфології. Харків., Vivat. 2013.- 127с
- 18.Лекції з історії світової та вітчизняної культури: Навч. вид./ За ред. А.В. Яртия , В.М. Шендрика, С.О. Черепанової. – Львів: Світ, 1994.
- 19.Мері Берд. Історія Давнього Риму. BookChef, 2024. – 496с.
- 20.Шолокова О.П. Світова художня культура: Від первісного суспільства до початку середньовіччя: Навч. посібник для вищ. пед. навч. закладів [Текст] / О.П. Шолокова, С.В. Шип, О.Л. та ін. – К. : Вища школа, 2004. – 175 с.
- 21.Oks L, Galin L.Ancient Egypt: An Illustrated History. A.Publishing., 2018. - 512с.

10.3 Інформаційні ресурси

- 22.Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.etnolog.org.ua> – Назва з екрану.
23. Національна бібліотека України ім. В.І. Вернадського [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua>. – Назва з екрану
24. Національна парламентська бібліотека України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.nplu.kiev.ua>. – Назва з екрану.

Л И С Т
узгодження робочої навчальної програми

з дисципліни_____,
(назва навчальної дисципліни)

складеної відповідно до освітньо-професійної програми
підготовки бакалаврів за напрямом/спеціальністю_
(шифр та назва напрям/спеціальності)

розробленої
(вказати посади, наукові ступені та/або вчені (почесні) звання авторів, їхні ПІБ)

	Прізвище, ім'я, по батькові завідувача	Підпис	Дата та № протоколу засідання кафедри
Кафедра, за якою закріплена дисципліна – мистецтвознавства та мистецької освіти _ (назва кафедри)			
Випускова кафедра – (назва кафедри)			

Зміни та доповнення до робочої програми навчальної дисципліни

Наприклад, внесено зміни до переліку основної літератури
Наприклад, змінено кількість годин на практичні заняття

№ з/п	Зміст внесених змін (доповнень)	Дата та номер протоколу засідання кафедри	Примітки
1	Внесено зміни до переліку основної літератури		
2	Змінено кількість годин на практичні заняття		